

RIS.9556

Perspectief op jeugd

Gemeente Emmen

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Doel	4
1.2	Indeling	4
2	Visie en ambitie: <i>Positief jeugdbeleid</i>	5
3	Aanpak: <i>Integrale keten voor, door en met jongeren</i>	7
4	Thema's: <i>Gelukkig, veilig, gezond en met perspectief opgroeien</i>	8
4.1	Gelukkig opgroeien	8
4.2	Veilig opgroeien	10
4.3	Gezond opgroeien	12
4.4	Opgroeien met perspectief	13
4.5	Bewegingen	15
4.6	Processtappen	16
4.7	Procesaanpak	17

Voorwoord

Kansen voor ieder kind!

In de afgelopen jaren heb ik als wethouder Jeugd kennis gemaakt met veel veerkrachtige kinderen in onze gemeente. Jongeren die mij lieten zien dat er altijd een positieve beweging te maken is. Die aan de slag gingen met zaken die ze nog nooit gedaan hadden en daar ontzettend trots op waren. Jongeren uit Angelslo die de telefoon pakten, mij belden en langs kwamen met een vraag. Een meisje dat een hele nare jeugdervaring als input gebruikte voor een indrukwekkende film. Jongeren die hun creatieve talenten ontdekten toen ze samen een prachtig kunstwerk realiseerden. Allemaal jongens en meiden waarvan ik diep onder de indruk was. Ik volg graag hun voorbeeld: niet denken in problemen maar in kansen!

Ieder kind en iedere jongere in Emmen kan gelukkig, veilig, gezond en met perspectief opgroeien. Dat hebben we in ons collegeprogramma 2018 – 2020 ‘Samen investeren’ verwoord. Investeren in de jeugd, is investeren in de toekomst. Hoe ziet de toekomst van Emmen eruit? Ongeveer een kwart van onze inwoners bestaat uit kinderen en jongeren: we hebben ruim 28.000 inwoners van 0 tot 25 jaar. Met verreweg de meesten van deze kinderen en jongeren gaat het gelukkig goed. Ze groeien onbekommerd op in een fijn gezin, zijn gezond, gaan naar school en hebben leuke vrienden. Ze krijgen de kans om hun talenten te ontwikkelen en aan hun toekomst te bouwen.

Ons doel is om deze groep groter te maken: met nóg meer kinderen in onze gemeente moet het goed gaan zodat uiteindelijk alle kinderen en jongeren dezelfde kansen krijgen. Daarvoor moeten we investeren op alle terreinen waar zij mee te maken hebben. Dat begint al bij een goede start na de geboorte en loopt door tot het volwassen leven. We hebben dus werk te doen op heel veel terreinen: thuissituatie, gezondheid, school, veiligheid, sport etc. In de afgelopen jaren hebben we al heel veel in gang gezet; die ontwikkelingen willen we blijven ondersteunen en naar een hoger plan tillen.

Hoe kunnen we de groep kinderen en jongeren waarmee het goed gaat, groter maken? De rode draad hierin is een positief jeugdbeleid. Van problematiseren naar normaliseren. Wat gaat er goed en hoe kunnen we dat versterken? Wat hebben ouders en kinderen nodig om in een positieve houding te komen en te blijven? Daar gaan we onze ondersteuning op richten: het voorkomen van problemen. We richten ons op vroegsignalering en preventie. Daarbij hebben we veel betrokkenen nodig. In de eerste plaats de kinderen en jongeren en hun ouders zelf. Zij staan centraal. Daarnaast richten we ons op iedereen die met en voor de jeugd werkt: het onderwijs, huisartsen, hulpverleners, coaches etc. De behoeften van de kinderen en jongeren en hun ouders bekijken we vanuit de samenhang van al deze partijen. Daarmee willen we een goede basis leggen voor een positief opvoedklimaat voor alle kinderen en jongeren in Emmen. In deze notitie hebben we al deze bewegingen verzameld en beschreven. Door dit nu vast te stellen hebben we houvast en continuïteit voor de komende jaren.

Laten we samen gaan werken aan de uitvoering van de uitgangspunten in deze notitie. Ik ben ervan overtuigd dat ik in de komende jaren dan nóg meer kinderen en jongeren tegenkom die een mooie, positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt.

Robert Kleine
Wethouder Jeugd, Onderwijs, Welzijn en Cultuur

1 Inleiding

Iedere jongere in Emmen kan gelukkig, veilig, gezond en met perspectief opgroeien. Dat hebben we verwoord in ons collegeprogramma 2018 – 2022 ‘Samen investeren’. Daarvoor zijn op verschillende terreinen, waar kinderen en jongeren (en hun opvoeders) mee te maken hebben (thuis, op school, bij de sportvereniging etc.), ontwikkelingen in gang gezet. Deze ontwikkelingen willen we in de volle breedte ondersteunen en naar een hoger plan tillen. In dit document worden daarom alle ontwikkelingen beschreven en bij elkaar gebracht. Waar in dit document over kinderen, jeugdigen of jongeren gesproken wordt, bedoelen we de brede doelgroep in de leeftijd van –9 maanden tot 27 jaar.

1.1 Doel

Dit perspectief is een dynamisch verzameldocument waarin we de Emmense visie, ambities, kaders, uitgangspunten en randvoorwaarden weergeven. Deze geven we deels in de praktijk al vorm of willen we de komende periode in de praktijk brengen, zodat er een totaaloverzicht ontstaat van de ontwikkelingen in het Emmense jeugd domein. Hiermee willen we de komende 8 jaar bijdragen aan een gezamenlijk toekomstbeeld en aan samenhangend en integraal werken. Het perspectief wordt met de verschillende betrokkenen partners besproken en in de jeugdagenda en andere uitvoeringsplannen geconcretiseerd.

1.2 Indeling

In hoofdstuk 2 starten we met onze visie en ambitie op jeugd(beleid). Waarna in hoofdstuk 3 wordt toegelicht welke aanpak we hanteren voor het bereiken van deze ambitie. De verschillende thema's die onderwerp zijn van de ambitie worden in hoofdstuk 4 uitgewerkt, namelijk:

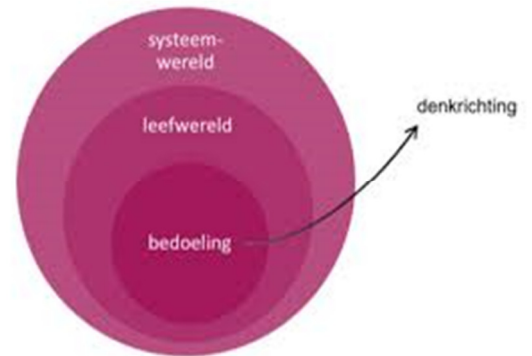
1. Gelukkig opgroeien
2. Veilig opgroeien
3. Gezond opgroeien
4. Met perspectief opgroeien

Hoofdstuk 4 en 5 sluiten af met een opsomming van de bewegingen die we nodig achten voor het bereiken van de ambitie en de aanpak die we daarbij kiezen.

2 Visie en ambitie: *Positief jeugdbeleid*

Met de decentralisaties en de omslag van zorgstaat naar participatiemaatschappij is er veel veranderd in het jeugddomein. De ontwikkelingen zijn in volle gang en zijn nog niet uitgekristalliseerd. Waar de afgelopen jaren vooral aandacht is geweest voor het inrichten van het systeem zal de komende jaren de focus liggen op de leefwereld. We willen meer en nadrukkelijker aansluiten bij de leefwereld van kinderen, jongeren en ouders en bij wat zij nodig hebben. Waarbij het vasthouden aan 'de bedoeling' en de transformatiedoelen van de Jeugdwet het uitgangspunt zijn: eigen kracht, normaliseren, maatwerk, integraal en met ruimte voor professionals.

Positief jeugdbeleid

Jeugdbeleid gaat meestal uit van risico's, zorgen en problemen. Daarmee ligt de focus bij opgroeiende kinderen al snel op kinderen en jongeren met een grote kans op groei-, leer-, ontwikkel- en opvoedproblemen. Een stimulerende, optimistische en leuke sociale omgeving kan dit soort problemen helpen voorkomen. Net zoals het waarderen van positief gedrag van kinderen. Positief, preventief en integraal jeugdbeleid zorgt ervoor dat kinderen en jongeren in hun normale, natuurlijke basis worden versterkt. Het zorgt voor kind- en gezinsvriendelijke wijken, buurten en dorpen waar het voor jeugd en gezin goed toeven is. Samen met de inzet van ouders, buurtbewoners en vrijwilligers willen we als gemeente bijdragen aan een gezonde, veilige en kansrijke jeugd en opvoeding. De gemeente heeft daarbij ook vooral een voorwaardenscheppende rol.

Aansluiten bij de leefwereld van kinderen en ouders

Nergens ter wereld is het welbevinden van kinderen en jongeren zo groot als in Nederland. Tegelijkertijd groeit het aantal jeugdigen dat medicijnen krijgt voorgeschreven bij problemen bij het opgroeien, of het aantal jeugdigen dat voor dyslexie behandeld wordt. Maar kunnen er bijvoorbeeld ook andere verklaringen zijn bij de hulpvraag van deze jeugdigen? Opvoeden lijkt niet meer zonder professionele hulp te kunnen. Deze 'opvoedingsverlegenheid' verklaart hoogleraar pedagogiek Micha de Winter als volgt: 'Als je problemen hebt met je kind omdat het zich afwijkend gedraagt en je hebt daar een label voor – ADHD, dyslexie – dan is dat het probleem van het kind geworden'.¹ 'Wat heeft dit kind' is de belangrijkste vraag geworden. Het is onze wens dat de focus minder op probleemgedrag van kinderen en jongeren komt te liggen en meer in de context en omgeving van het kind en de jongeren gezien wordt, ook om te kunnen bepalen wat passende hulp is. We willen dat ouders begrijpen dat problemen bij opgroeien en opvoeden normaal zijn en dat iedere jeugdige uniek is (normaliseren). 'Wat heeft dit kind of wat hebben deze ouders nodig' moet de belangrijkste vraag zijn. Deze verschuiving vraagt veel op allerlei fronten. Van de gemeente welke uitvraag je doet bij de ketenpartners; waar je op stuurt en wat je beoordeelt. Maar ook welke financieringsstructuren je kiest en hoe je beoordeelt welk kind/gezin welke ondersteuning nodig heeft.

Pedagogische Kracht van wijken en dorpen²

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich beter als ze opgenomen zijn in sociale netwerken die groter zijn dan het gezin alleen. Als er bijvoorbeeld goede verbindingen zijn tussen ouders in de buurt en tussen ouders en school. Daarom is in deze tijd van individualisering een versterking van de zogenaamde 'pedagogische kracht van wijken en dorpen' nodig, waarin socialisatie een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van burgers is en waarin het weer vanzelfsprekend is dat mensen zich het wel en wee van elkaars kinderen aantrekken. Dit vertaalt zich in het versterken van de steun aan kinderen en jongeren en hun gezin via sociale netwerken en de algemene voorzieningen.³ Ook hier heeft de gemeente een belangrijke voorwaardenscheppende rol. Recent onderzoek van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI)⁴ laat zien, dat succesvol opgroeien en opvoeden een verantwoordelijkheid is van de samenleving en niet alleen een privéaangelegenheid

¹ <https://hkopies.wordpress.com/2016/12/30/opvoedingsproblemen-diagnosticeren-of-normaliseren/comment-page-1/>

² Ris.7460: 'Samen Verder in het sociaal domein 2017-2021' (RA16.0015)

³ Idem

⁴ Zie Van Yperen, Van de Maat en Prakken (2019) 'Het groeiend jeugdzorggebruik, duiding en aanpak'

van ouder en kind. Juist de beschermende factoren als kinderopvang, onderwijs, sportverenigingen en dergelijke, vergroten de ontwikkelkansen van kinderen en jongeren.

Perspectiefwisseling

We realiseren ons dat een focus op het stimuleren van wenselijk gedrag vraagt om een wisseling van perspectief in het denken en handelen van hulpverleners, leerkrachten, huisartsen, jeugdverpleegkundigen etc. In dit gewenste perspectief staat het gewone leven, het gezonde opgroeien en positief opvoeden van kinderen en jongeren centraal. Het merendeel van hen groeit gelukkig, veilig en gezond op⁵. Die groep willen wij vergroten. We willen werken aan het versterken van de zelfredzaamheid en eigen kracht van de jeugdige en het gezin en – indien nodig – eerder de juiste ondersteuning bieden. Dit willen we bereiken door de situatie thuis te normaliseren en integrale ondersteuning te bieden binnen het gezin, de eigen buurt en op school.

Voorop staat, dat bepaald moet worden wat er in dit specifieke gezin en in deze situatie moet gebeuren. Dit vraagt om een perspectiefwisseling in beleid en in uitvoering. Opgroeien en opvoeden is een hobbelig pad. Accepteren dat dat zo is en het bijstellen van hoge verwachtingen (alles is maakbaar), zijn daarbij essentieel. In plaats van verbijzonderen willen we normaliseren en aansluiten bij dat wat goed gaat met het kind en de jongere en diens omgeving. Dit sluit ook aan op het gedachtegoed van het Institute for Positive Health (IPH). Positieve Gezondheid is een manier om breed naar kinderen en jongeren te kijken. Ook hier geven we binnen de gemeente vorm aan.

Deze transformatie/cultuurverandering vraagt van de gemeente een heldere visie en regierol en een lange adem.

---

⁵ Van de 18- tot 25-jarigen gaf 86 procent in 2018 aan gelukkig te zijn, in 1997 was dit 91 procent

3 Aanpak: Integrale keten voor, door en met jongeren

Op allerlei terreinen en aspecten zoals armoede, onderwijs, arbeid, veiligheid, opvoeding en vrije tijd staan we voor stevige uitdagingen. Dit kunnen we niet alleen, daarom willen we dit samen met jongeren en ouders oppakken.

Voor jongeren

Veel partijen spelen een rol in dit geheel: kinderen en jongeren zelf, hun ouders, jongerenwerkers, onderwijs, jeugdgezondheidszorg⁶, gemeente, leerplichtambtenaar, De Toegang, jeugdhulp etc. Wij zijn met elkaar in gesprek over wie welke rol heeft en hoe wij de samenwerking kunnen verbeteren. Het uitwerken van de ontwikkelingen in het jeugddomein wordt in samenwerking met (lokale) partners vormgegeven. Wij doen dit bij voorkeur aan de hand van concrete experimenten en pilots, waarin we niet alleen praten over samenwerking, maar deze ook in praktijk brengen om al doende met elkaar te leren. Hierbij kijken we allereerst naar de ‘good practices’: wat werkt al goed en hoe kunnen we dat versterken? Dit als doorlopend proces waarin elkaar blijven vinden, voeden en versterken.

Met jongeren

Wij zijn van mening dat het niet gaat over het verzinnen vóór jongeren waar jongeren behoefte aan hebben, maar samen met jongeren, ouders en professionals en daarna samen te bepalen waar we iets te doen hebben. Daarom zijn we in gesprek met jongeren en ondersteunen we de jongeren om met elkaar in gesprek te gaan. Daar waar mogelijk laten we de jongeren zelf doen wat zij nodig vinden. Om ons doel te bereiken hebben we in ons collegeprogramma aangegeven samen met de jongeren, onze sociale partners en het onderwijs een samenhangende jeugdagenda⁷ op te stellen. Er is inmiddels een jongerenteam samengesteld, dat onder de naam ‘Jonger.En?’ met ons meedenkt hoe we de jongerenparticipatie verder vorm kunnen geven. Dit team van jongeren is erop gericht om vanuit de leefwereld van jongeren met andere jongeren op zoek gaan naar die antwoorden. Het team is een open netwerk waar andere jongeren (op eigen) initiatief bij kunnen aanhaken.

Met ouders

Daar waar er sprake is van de leeftijdsgroep 0 – 12 jaar hebben ouders ook een rol. Het gezin is de basis; een positief opvoedklimaat begint bij de ouders. En ouders zijn de belangrijkste schakel tussen gezin en onderwijs, gezondheidszorg, gemeente en andere organisaties. We betrekken hen – waar mogelijk – om ook te weten wat er speelt bij kinderen en welke behoefte daar ligt.

---

⁶ Jeugdgezondheidszorg is een belangrijke partner waar het gaat om opvoeden en opgroeien: belangrijke taken van de jeugdgezondheidszorg zijn preventie, vroeg signalering, monitoring en lichte opvoedondersteuning. De jeugdgezondheidszorg begeleidt ouders en kind van 0 tot 18 jaar en soms ook al voor de geboorte.

⁷ Bestuursakkoord Samen Investeren!

4 Thema's: *Gelukkig, veilig, gezond en met perspectief opgroeien*

4.1 Gelukkig opgroeien

Van de 4 thema's uit de ambitie beschouwen we 'gelukkig' als een overkoepelende doelstelling en beoogd resultaat van de 3 andere thema's. Binnen dit thema bespreken we een aantal onderwerpen die van invloed zijn op het welbevinden van kinderen en jongeren.

Een goede basis

Een goede basis is belangrijk om gezond op te kunnen groeien. We zetten hierop onder andere in met voorschoolse educatie (oftewel 'voorscholen') en het project 'Goede Start'. Ook activiteiten om laaggeletterdheid aan te pakken, zoals de VoorleesExpress, dragen bij aan een goede (taal)basis bij ouders en jongeren.

Voorschoolse educatie heeft tot doel het jonge kind (2,5 tot 4 jaar) spelenderwijs voor te bereiden op het basisonderwijs. Uitvoering vindt plaats door kinderopvangorganisaties, vaak binnen basisscholen. De voorschool en de basisschool zorgen samen voor een doorgaande leer- en ontwikkelingslijnen voor kinderen van 2,5 – 12 jaar.

'Goede Start' wil de gezondheid van de volgende generatie inwoners van de Veenkoloniën verbeteren. Het project omvat de fasen tussen conceptie en het 18^e levensjaar binnen en gezin. Preventie van en interventie op risico's voor (kwetsbare) zwangeren, gezinnen en kinderen is een belangrijk uitgangspunt. Goede Start focust zich op het oplossen van problemen die gevolgen hebben voor de gezondheid en ontwikkeling op jonge en op latere leeftijd.

Jeugdpreventie en basisvoorzieningen

In 2018 is met de belangrijkste kernpartners jeugd⁸ een traject gestart om een doorontwikkeling te maken met het aanbod van jeugdpreventie in Emmen. Als gemeente blijven we – samen met onze partners, zoals het onderwijs en de jeugdgezondheidszorg – de komende jaren actief inzetten op preventie en investeren we aan de voorkant om problemen op latere leeftijd te voorkomen. Dit met als voorwaarde dat deze investering bijdraagt aan de uitgangspunten en transformatiedoelen van de Jeugdwet. Hierbij staat het kind, het gezin en de buurt centraal en bundelen we de krachten door samenwerking en verbinding. Er wordt aansluiting gezocht bij bestaande kaders en trajecten. Er wordt gewerkt vanuit het principe van positieve gezondheid om inzicht te krijgen in de behoefte van het kind/de ouder, het effect van de geboden interventie en het moment van opschalen en afschalen. Wij zetten de komende jaren zwaar in op preventie, om te bereiken dat Emmen in 2030 (rekening houdend met de leeftijdsopbouw) een gemiddeld even gezonde, geletterde bevolking als Nederland heeft.⁹

Om de ambities waar te maken moeten preventieve voorzieningen zoals het schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg en basisvoorzieningen zoals peuterspeelzalen versterkt worden. Dit door een nauwe samenwerking van aanbieders van deze vormen van ondersteuning in de wijk en in het dorp met andere partijen: de jeugdgezondheidszorg, scholen, vroegschoolse opvang, lokale (sport)verenigingen etc.

⁸ Welzijnsinstelling Sedna en Jeugdgezondheidszorg

⁹ Emmen 2030: daár wil je zijn Strategische visie Emmen per 2017, november 2017

De gemeente zorgt ervoor dat jongeren zoveel mogelijk gezond, kansrijk en veilig kunnen opgroeien. Om dat te bereiken helpt de gemeente alle kinderen en jongeren, hun ouders en hun sociale netwerk met informatie, advies en trainingen, jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, jeugdarts), activiteiten voor jongeren die hun talenten ontwikkelen via het jongerenwerk, opvoedondersteuning, een vertrouwenspersoon en generalistische, integrale ondersteuning van gezinnen. Ook scheidt de gemeente randvoorwaarden die nodig zijn om dit te bereiken. Deze hulp is vrij toegankelijk. De jongere heeft hiervoor geen verwijzing door een huisarts, een medisch specialist of een jeugdarts nodig, en ook geen besluit van de gemeente. De gemeente zorgt ervoor dat signalen over zorgen bij opgroei- en opvoedingsproblemen zo vroeg mogelijk worden opgevangen en dat daar ook zo vroeg mogelijk hulp wordt geboden.

We zorgen ervoor dat deze laagdrempelige voorzieningen beschikbaar zijn en dat er zoveel mogelijk gebruik van wordt gemaakt. Ook dit zien we als een continue verbeterproces. We willen hierbij nadenken over de groei-strategie, waardoor bevlogen professionals meer kunnen gaan doen met de beschikbare tijd en middelen.

Sport en cultuur

Sport en cultuur worden ingezet om de eigen kracht en zelfredzaamheid van jongeren en de opvoedkracht van dorpen en wijken te vergroten. Het zijn beschermende factoren die bijdragen aan succesvol opgroeien en opvoeden. We willen hierbij ook naar het IJslands model¹⁰ kijken. Met diverse middelen en interventies zetten we erop in om de deelname van kinderen en jongeren aan kunst- en cultuur en sportactiviteiten te vergroten, denk aan de cultuur- en buurtsportcoaches en het Jeugd Cultuurfonds. Met dit perspectief sluiten we aan bij de ambities en uitwerkingen in de 'Kadernota Sportief bewegen 2017-2030' en de Cultuurnota 2018-2021 'van Goede Grond'.

Wonen

De gemeente werkt aan een aanbod van voldoende, betaalbare huisvesting voor jongeren. Een plek waar ze zich thuis voelen. Voor jongeren die (nog) niet zelfstandig kunnen wonen wordt ingezet op een goede doorstroom vanuit residentiële voorzieningen naar ambulante (volwassenen) voorzieningen, met ontwikkeling van nieuwe producten voor begeleid/beschermd wonen¹¹. We hebben aandacht voor 'leefbaarheid en lokale voorzieningen,' dat wil zeggen: geschikte huisvesting, beschikbaarheid winkels, onderwijs, uitgaansgelegenheden, etc. Voor jongeren hangt dit vaak samen. Dit thema pakken we op met Jongeren.En?.

Armoede en laaggeletterdheid

De gemeente werkt aan de aanpak van armoede en schulden zoals beschreven in actielijn 2 'Jeugd' van het SAM-beleid¹². Kinderen en jongeren wiens ontwikkeling stagneert door armoede en/of schulden in de thuissituatie, worden duurzaam ondersteund met budgetten en coaching. Ook hebben we een Jongeren Perspectief Fonds, om jongeren met schulden weer op weg te kunnen helpen. We willen nadrukkelijk voorkomen dat een jongere de dupe wordt van ouderproblematiek, onder andere door actief mee te werken aan vroegsignalering rondom schuldenproblematiek en scholingsmogelijkheden voor ouders met een (taal)achterstand.

Vroegsignalering

Het vroeg signaleren van risico's is van belang om een jongere tijdig te kunnen helpen. We zien verband met normaliseren en basisvoorzieningen om de basis van gezinnen sterker te maken, zodat zij weerbaarder worden en beter in staat worden gesteld om met moeilijkheden in het gezin om te gaan. In die zin hebben we niet alleen aandacht voor hulp die nodig is, maar ook voor de inzet op positieve gezondheid bijvoorbeeld.

Vroegsignalering kan gaan over ontwikkelingsachterstanden, gedragsproblematiek, radicalisering, verslavingen van ouders en over ongunstige opvoedsituaties zoals armoede, complexe scheidingen en schulden, maar bijvoorbeeld ook over het herkennen van licht verstandelijke beperking

---

¹⁰ In IJsland gaat elk kind op sport of cultuur. De sport-/cultuurgroep waarin een kind terecht komt blijft intact (ondanks verschillen in prestaties). Uit onderzoek blijkt dat dit positief bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen.

¹¹ RIS. 8405: 'Plan van aanpak opvang en bescherming' (RA17.0087)

¹² RIS.9004: 'Oog voor SAM 2019-2022' (RA18.0087).

(LVB) problematiek, loverboyproblematiek en huiselijk geweld en kindermishandeling. De gemeente investeert in vroegsignalering door borging van bestaande inzet, samenwerking met huisartsen, inzet huisartsondersteuners, etc. De inzet van de ‘Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling’¹³ en het stimuleren van het gebruik van de ‘Drentse Verwijs Index Risicjongeren (DVI)’¹⁴ is van wezenlijk belang. Voorschoolse educatie heeft een rol in het vroegtijdig signaleren van (risico’s op) achterstanden in de ontwikkeling van een kind (paragraaf 4.1.). Op deze thema’s willen we aan de slag met pilots, onder andere binnen het programma ‘Geweld hoort nergens thuis’.

4.2 Veilig opgroeien

Jeugdhulp

De Jeugdwet heeft gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk gemaakt voor alle jeugdhulp. Dat is inclusief specialistische hulp zoals jeugd-ggz, gesloten jeugdhulp en kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdclassering. Het uitgangspunt is om het jeugdbeleid en de voorzieningen efficiënter en effectiever te maken. Voor het stimuleren van de transformatie is onder andere een regionale transformatie-agenda opgesteld.

In de Jeugdhulpregio Drenthe willen de gemeenten en jeugdhulpaanbieders samen verder transformeren en de zorg inhoudelijk vernieuwen. Hiervoor hebben zij een ‘Bestuurlijk Transformatie Akkoord Jeugd Drenthe’ gesloten. *Preventief, normaliseren, op maat, huisnabij, integraal* en *met minder regeldruk* vormen de kern van de transformatie. Deze zes geformuleerde transformatiebewegingen in het Bestuurlijk Transformatie Akkoord Jeugd Drenthe zijn de beleidsmatige uitgangspunten. De focus van het akkoord ligt expliciet op de ‘bedoeling’ van de transformatie. We denken na over het werkelijk versterken van het voorveld, en over het vergroten van lichte en medium ondersteuningsmogelijkheden door partners in het voorveld en door deskundigheidsbevordering hierin te stimuleren door specialisten.

Onderwijs en jeugdhulp¹⁵

We willen jeugdhulp verbinden met Passend Onderwijs en samen met de samenwerkingsverbanden voor het primair en voortgezet onderwijs komen tot een integraal aanbod van Passend Onderwijs en jeugdhulp. Dit ter versterking van het pedagogisch klimaat op de scholen. We zijn gestart met een traject om samen met het onderwijs te komen tot een integraal aanbod en gezamenlijke afspraken. Daarnaast willen we gezamenlijk een aantal experimenten op dit gebied opstarten en een aantal ideeën uitwerken.

Gezinscoach

We willen integrale ondersteuning op alle leefgebieden realiseren, waarbij het gezin of de jeugdige te maken krijgt met één

¹³ Het gaat bij de inzet van de meldcode om melding bij Veilig Thuis Drenthe (VTD). Het is een professionele norm om melding te doen bij VTD als er vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid. De taak van VTD moet ook worden opgevat in termen van geweld en afhankelijkheidsrelaties (stalking en eergelateerd geweld, waar bijvoorbeeld loverboyproblematiek en mensenhandel elementen van zijn – steeds groter wordende thema’s).

¹⁴ De DVI is een digitaal hulpmiddel voor professionals om hun betrokkenheid bij een jeugdige kenbaar te maken. De professionals weten zo sneller of de jeugdige ook bekend is bij zijn of haar collega’s. Afstemming is dan mogelijk om de jeugdige in samenhang te kunnen ondersteunen.

¹⁵ Gespreksdocument Lokale transformatie-afspraken onderwijs en jeugd, 3 juni 2019

aanspreekpunt in de vorm van *een gezinscoach*. In de komende periode werken we dit nader uit. Het gaat om een lichte, generalistische interventie, daar waar de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de knel komt of dreigt te komen. Ook willen we voorkomen, dat kinderen of jongeren de dupe worden van de problemen van hun ouders. Een ander veel voorkomend probleem doet zich voor bij complexe scheidingen. Het belang van de jongere moet voorop staan bij scheidingen. Dit is bij complexe scheidingen te vaak niet het geval.

Jeugd GGZ

We gaan de mogelijkheid onderzoeken om op een laagdrempelige manier gebruik te maken van het aanbod (dat wil zeggen: basis, specialistische en zeer specialistische GGZ) en een verbinding leggen met voorzieningen in het voorliggend veld. Nadrukkelijk ook om de verschillende verwijsroutes naar hulp en ondersteuning (waaronder huisartsen) met elkaar te verbinden en beter te benutten. Dit doen we mede door de inzet van een regiegroep en de huisartsondersteuners.

Op 1 januari 2020 treedt de Wvvgz (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg) in werking. Deze wet geldt ook voor jongeren (en ouders). Het is op voorhand niet aan te geven wat de effecten van het opleggen van verplichte zorg in de thuissituatie en het mogen melden door burgers/naasten, op de uitvoering van het brede jeugdbeleid heeft. We streven ernaar een en ander zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten.

Alcohol en drugsgebruik

Veilig opgroeien betekent ook opgroeien zonder de negatieve consequenties van alcohol en drugsgebruik. Dit geldt zowel voor jongeren als voor ouders. Er is beleid geformuleerd op deze terreinen waar ook al uitvoering aan wordt gegeven (zoals o.a. 'Nix 18'). Met de scholen zetten we, in het kader van 'gezonde en veilige school' in op betrokkenheid bij en bewustwording op deze thema's. VO-scholen besteden daarnaast onder andere aandacht aan veiligheid en sociale media. Het gaat dan om thema's als pesten, online (wenselijk) gedrag en dergelijke.

Veiligheid

Jaarlijks werken we met een uitvoeringsplan veiligheid, waarin ook aandacht is voor jongeren. Denk aan: inzet op jeugdoverlast en veilige woonwijken, interventies ten behoeve van alcoholmatiging onder jongeren en veilig uitgaan. Onderzocht wordt of de Integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie bij huishoudens met oplopende problematiek (AVE) ook in Emmen ingezet kan worden, aansluitend op de bestaande structuren. Deze aanpak heeft als doel het voorkómen van een dreigend escalerende situatie en het beperken en beëindigen van een escalerende situatie¹⁶.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

We gaan de regiovisie 'Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Drenthe' toepassen in de gemeente Emmen. Kern van deze visie is dat samenwerking voorop staat en dat die in de eerste plaats gericht moet zijn op het werken aan de directe veiligheid en pas daarna op het aanpakken van de oorzaken die ten grondslag liggen aan deze onveiligheid. Dit wordt risicogestuurde zorg genoemd en moet leiden tot stabiele veiligheid. Dit legt de basis voor het werken aan herstel¹⁷. In het geval van huiselijk geweld en/of kindermishandeling willen we daarom dat de keten eerst samenwerkt op het gebied van veiligheid. Nadat er stabiele veiligheid in een gezin is gerealiseerd, wordt er samengewerkt aan herstel en het voorkomen van recidive.

---

¹⁶ <https://vng.nl/files/vng/publicaties/2015/20150217-ave-aanpak-voorkoming-escalatie-2def.pdf>

¹⁷ https://vng.nl/files/vng/201605_visiedocument_gefaseerde_ketensamenwerkingvogtlander_van_arum_o.pdf

4.3 Gezond opgroeien

*Gezondheid*¹⁸

Het voorkomen van ziekten en beperkingen is vooral op jongere leeftijd erg belangrijk. Uit onderzoek blijkt dat een vroeg opgelopen achterstand op latere leeftijd erg moeilijk is in te halen. Daarom zetten we actief in op preventie¹⁹. Het gaat om de volgende vijf pijlers:

1. Inrichting van de fysieke en sociale omgeving, zoals: rookvrije schoolpleinen, het creëren van meer speelruimte in de wijk en het stimuleren van onderlinge betrokkenheid en sociale steun van buurtbewoners.
2. Regelgeving en handhaving, zoals: wetten, vergunningen, leeftijdsgrenzen, reclamebeleid, handhaven van regels of prijsmaatregelen (accijnzen of subsidies).
3. Voorlichting en educatie aan groepen, zoals: groepsvoorlichting, lesprogramma's over een gezonde leefstijl op school en landelijke publiekscampagnes.
4. Signalering en individueel advies, zoals: het preventieconsult, signalering overgewicht op school, landelijke screeningsprogramma's, screening van soa bij risicogroepen of gerichte voorlichting aan ouders op het consultatiebureau. Richtlijnen standaardiseren het proces van signalering en advies.
5. Ondersteuning, zoals: kortdurende adviesgesprekken door de huisarts, preventieve groepscursussen in de GGZ of beweegprogramma's.

Jeugdhulp

Dit is opgenomen onder veilig opgroeien, maar hoort ook hier.

¹⁸ Hier gaat het om (wettelijke) basistaken jeugdgezondheidszorg.

¹⁹ M&Gezond! Beleidsnota Emmen Gezond 2018-2021

4.4 Opgroeien met perspectief

Onderwijs

We streven naar zo thuisnabij mogelijk onderwijs voor elk kind. In Emmen is vrijwel elke vorm van regulier en speciaal onderwijs aanwezig, met uitzondering van onderwijs voor slechtzienden/visueel gehandicapten.

Om elk kind een passende onderwijsplek te bieden, werken scholen in het primair en voortgezet onderwijs samen in regionale samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Hierin maken zij afspraken over de begeleiding van leerlingen die dat nodig hebben. De samenwerkingsverbanden stemmen het ondersteuningsplan voor hun scholen af met de betrokken gemeenten. De gemeente kan het plan van de samenwerkingsverbanden bekijken in het licht van de plannen in het bredere (jeugd)zorgdomein. We hebben met het onderwijs afstemming over de inzet voor jongeren vanuit het onderwijs- en jeugd(hulp)domein. Onze kernambities zijn: regulier wanneer dit kan, speciaal als het moet, zo thuisnabij mogelijk en met nadruk op preventie (het voorkomen van problemen en het versterken van de mogelijkheden van jeugdigen).

Daarnaast hechten we, gezien de problematiek in Emmen rondom laaggeletterdheid, een groot belang aan taalonderwijs. Laaggeletterde ouders is een intergenerationeel probleem en een belemmerende factor voor de kansen van jeugdigen. Samen met het onderwijs zetten we in op aansluiting bij de overstap naar vervolgonderwijs en een leven lang leren.

Arbeid

We willen, samen met het onderwijs, het bedrijfsleven en organisaties, jongeren begeleiden naar het vinden van een passend beroep en een geschikte loopbaan. Dit willen we vormgeven in een doorlopende leerlijn en door aan te sluiten bij de wens van jongeren om meer te leren in de natuurlijke werkomgeving.

Een diploma biedt meer kans op een baan. Daarom moeten jongeren vanaf 5 jaar naar school, totdat zij een diploma (startkwalificatie) hebben of 18 jaar worden. Voor leerlingen van 5 tot 16 jaar heet dit de leerplicht. Voor jongeren tussen 16 en 18 jaar heet dit de kwalificatieplicht. Bij een kleine kwetsbare groep is het niet mogelijk dat einddoel te halen. Per 1 januari 2019 is de Wet Samenwerking VSV (voortijdig schoolverlaten) en JIKP (jongeren in een kwetsbare positie) in werking getreden. Het uitgangspunt is alle jongeren van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie optimaal ondersteunen in het vinden van een passende en duurzame onderwijs- en/of arbeidsplek.

We hebben samen met de andere gemeenten in de regio en het onderwijs een overkoepelende visie op en een sluitende aanpak voor jongeren in een kwetsbare positie. We stellen jongeren in staat het beste uit zichzelf te halen, zodat zij duurzaam kunnen voorzien in eigen onderhoud en daarmee kunnen participeren in de maatschappij. Er is specifieke aandacht voor ziekteverzuim, thuiszitters en begeleiding bij de overstap van onderwijs naar arbeidsmarkt.²⁰

In 2030 is de verbinding tussen gemeenten, onderwijs, arbeidsmarkt en zorg voor de jongeren met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt doelmatig en effectief ingericht. Er zijn dan goed werkende verbindingen op lokaal niveau. We maken dan zoveel mogelijk gebruik van de kennis en expertise binnen de bestaande voorzieningen. Voor jongeren die geen arbeidsvermogen hebben, maar wel de mogelijkheid hebben te participeren, bijvoorbeeld via dagbesteding/beschut werk en sociale activering, is er dan verbinding gelegd tussen het domein werk en inkomen en de domeinen Wmo en Jeugd. Er zijn in 2030 gezamenlijke arrangementen voor deze jongeren.

²⁰ Deze thema's vallen, zeker in verbindende zin, onder passend onderwijs en jeugdgezondheidszorg.

Natuurlijk willen we jongeren ook voorbereiden op een (continue) veranderende arbeidsmarkt en talentontwikkeling en stimuleren we economische (en andere) ontwikkelingen in de regio voor alle jeugdigen in Emmen.

5 Uitwerking: *transformatie in de praktijk*

5.1 Bewegingen

Vanuit bovenstaande ambities en thema's willen we de komende jaren werken aan een aantal bewegingen. In de tabel staat een aanzet voor concretisering. Verdere concretisering doen we aan de hand van de processtappen in de volgende paragraaf 5.2. Daarvoor hanteren we een aanpak zoals omschreven in 5.3.

<i>Beweging</i>	<i>Van</i>	<i>Naar</i>	<i>Voorbeeldthema's</i>	<i>Door</i>
1. <i>Van probleem-gericht naar oplossings-gericht (positieve gezondheid)</i>	Wat heeft dit kind (probleem-gericht)?	Wat heeft dit kind of wat hebben deze ouders nodig (behoefte)? Wat gaat al goed en kunnen we versterken (mogelijkheden en talenten)?	<ul style="list-style-type: none"> • Normaliseren • Passende hulp vanuit het perspectief jeugdige en gezin 	<ul style="list-style-type: none"> • Positief jeugdbeleid • Maatschappelijke discussie met onderwijs, huisartsen, ouders, jongeren, en doorvertaling naar ander handelen, andere beslisprocessen, samenwerkingen, etc. • Perspectiefwisseling naar positieve benadering • Vanuit BTA beweging B 'oog voor context' (voordat er jeugdhulp wordt ingezet kijken naar de context waarin het kind opgroeit en wordt opgevoed. En of hier negatieve, belemmerende factoren zijn die eerst of gelijktijdig moeten worden opgelost).
2. <i>Van over jongeren naar voor, door en met jongeren</i>	Over jongeren praten en voor jongeren denken	Voor, door en met jongeren	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit het perspectief jeugdige en gezin 	<ul style="list-style-type: none"> • Jongerenparticipatie, en het stimuleren van democratisch burgerschap • Jong Emmen • Jeugdagenda
3. <i>Van specialistische jeugdhulp naar preventie</i>	Inzet specialistische jeugdhulp	Focus op preventie	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking basis GGZ (huisarts-ondersteuners) • Gezinscoaching ('stut en steun') • Jeugdpreventie • Verbinding in de jeugdhulpketen • Verbinding met andere decentralisaties (Participatie en Wmo) • Verbinding met veiligheid (Veiligheidshuis, intern) 	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten afschalingstafel • Leefwereld kind centraal • Gemeentelijke regiegroep (procesregie en (project)sturing • Specialistische expertise nabij halen • Monitoren kwaliteit en effectiviteit
4. <i>Van onderwijs en jeugdhulp naast elkaar naar onderwijs en</i>	Onderwijs en jeugd(hulp) naast elkaar	Onderwijs en jeugd(hulp) met elkaar verbonden	<ul style="list-style-type: none"> • Verbinding jeugd(hulp)-passend onderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijk casuoverleg • Analyse en pilots • Geen thuiszitters • Minder jeugdhulp

<i>Beweging</i>	<i>Van</i>	<i>Naar</i>	<i>Voorbeeldthema's</i>	<i>Door</i>
<i>jeugdhulp met elkaar</i>				door meer pedagogische ondersteuning in de school
5. <i>Van controle naar datagestuurde werken</i>	Onderbuikgevoel en de ervaring van medewerkers	Data als uitgangspunt om beleid, dienstverlening en activiteiten met feiten te onderbouwen, te verklaren en voort te zetten	<ul style="list-style-type: none"> • Datagestuurde werken • Efficiënt contractmanagement (monitoren resultaten) 	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten dashboard jeugd
6. <i>Van coördinatie van hulp naar perspectiefregie</i>	Proberen alle lijnen bij elkaar te krijgen	Regievoerder die in ingewikkelde situaties ervoor zorgt dat alle hulpverlening goed verloopt en met elkaar samenwerkt (onafhankelijk ontwikkelperspectief)	<ul style="list-style-type: none"> • Effectieve Toegang (expertise, perspectiefregie) • Verbinding in de jeugdhulpketen • Verbinding met andere decentralisaties (Participatie en Wmo) 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentelijke regiegroep (procesregie en (project)sturing)
7. <i>Van stepped care naar matched care</i>	Doorschuiven van jeugdigen naar een zwaardere vorm van jeugdhulp	Op de situatie en behoefte afgestemde hulp	<ul style="list-style-type: none"> • Het betrekken van meerdere (en niet-medische) verklaringen/verklaringsmodellen • Luisteren naar het kind • Integraal maatwerk voor het kind 	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkingsafspraken met Gecertificeerde Instellingen • Samenwerkingsafspraken met huisartsen • Inrichten afschalingstafel • Sturing contractmanagement op kleinschalige, lokale woonvoorzieningen • Gemeentelijke regiegroep (procesregie en (project)sturing)

5.2 Processtappen

Het uitwerken van de bewegingen willen we op basis van de volgende stappen oppakken:

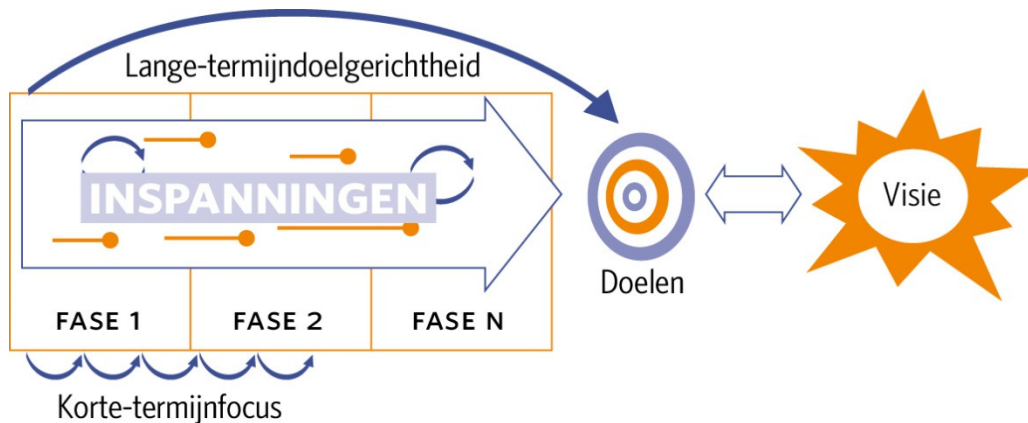
1.	Concretiseren van de bewegingen in een Emmense transformatie-agenda: <ul style="list-style-type: none"> • De bewegingen zijn/worden besproken met in- en externe partners zodat er een gemeenschappelijke en gedragen visie en uitwerking ontstaat.
2.	Uitwerken van de transformatie-agenda in prioriteiten en concrete inspanningen: <ul style="list-style-type: none"> • In verbinding met interne en externe partners (bijv. onderwijs) • In verbinding met het Bestuurlijk Transformatie Akkoord Jeugd • In verbinding met transformatievoorstellen uit Inkoop Jeugdhulp • In verbinding met lopende initiatieven en projecten • Er worden steeds gezamenlijk prioriteiten gesteld, zodat focus ontstaat.
3.	Volgen van de voortgang en effecten van de initiatieven en checken in hoeverre deze bijdragen aan de bedoeling van 'Perspectief op Jeugd' en de daaruit voortvloeiende transformatie-agenda.

5.3 Procesaanpak

We werken hierbij met de volgende aanpak:

- De gemeente neemt regie, dat wil zeggen dat we gezamenlijk met partners zicht houden op de bewegingen en hiervoor gedeelde verantwoordelijkheid aangaan.
- Er is sprake van een programmatische aanpak, waarbij er op korte termijn focus is op het realiseren van de projecten en initiatieven (inspanningen). Tegelijk is er aandacht voor de lange termijn-doelen en visie (sluiten de inspanningen daarop aan en draagt het resultaat bij aan het gewenste doel?):

- Elke inspanning werken we uit volgens het kwaliteitskompas van het NJI:

